

بررسی مقایسه ای احکام وضعی آلات لهو

زهرا آتشی^۱، سید محمد هاشم پور مولا^۲، مرتضی رحیمی^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق دانشگاه شیراز faza.atashi@yahoo.com
^۲ استادیار بخش فقه و علوم قرآن دانشگاه شیراز pourmola@shirazu.ac.ir
^۳ دانشیار بخش فقه و علوم قرآن دانشگاه شیراز، mrahimi2@gmail.com

چکیده

امروزه موسیقی و مسائل مربوط به آن به یکی از دغدغه های فرهنگی و اجتماعی تبدیل شده است که نیازمند موشکافی دقیق از منظرهای گوناگون و بالاخص از دیدگاه فقهی است. در منابع فقهی از حکم تکلیفی آلات معده لهو سخن به میان آمده، اما احکام وضعی آنها کمتر مورد توجه قرار گرفته است، از این رو در مقاله حاضر با روش توصیفی، تحلیلی و با رویکرد مقایسه ای برخی از احکام وضعی آلات لهو، همچون ضمان، حد سرقت، بیع و وصیت مورد بررسی قرار گرفته است. گرچه در حکم تکلیفی، یعنی حرمت آلات لهو اتفاق نظر است، اما در حکم وضعی آنها اختلاف نظر وجود دارد.

با وجود اتفاقی بودن حرمت صورت آلات لهو، چنان که جدا کردن صورت آن آلات از ماده آن ها ممکن باشد، مواد آنها مالیت دارد و از این رو وصیت به آنها صحیح است. و در صورت عدم امکان جدا کردن صورت از مواد آن آلات، مواد آنها همانند صورتشان حرام می باشند.

جواز از بین بردن آلات لهو از باب امر به معروف و نهی از منکر با ضمان آور بودن آنها در برخی صور قابل جمع می باشد.

واژه های کلیدی

آلات لهو، مالیت، صورت، ماده، ضمان، وصیت

مقدمه

موسیقی و آلات آن از جمله مسائلی است که امروزه در بین افراد جامعه و بویژه جوانان به وفور رواج یافته است. با توجه به این که ما در جامعه ای زندگی می کنیم که بناست با شریعت اسلامی اداره شود و می خواهیم احکام اسلامی را در تمام زمینه ها به اجرا بگذاریم، دانستن احکام فقهی به عنوان مقدمه این امر ضروری به نظر می رسد. در مقوله ای آلات لهو جنبه های تکلیفی بیشتر از جنبه های وضعی مورد اشاره ی علماء بوده است. ولی در این خصوص احکام وضعی نیز وجود دارد؛ مانند ضمان آلات لهو، اجرای حد بر کسی که این آلات را دزدیده و وصیت بر آن ها که بهتر است بحث و بررسی پیرامون آن نیز صورت گیرد.

این مقاله با روش توصیفی- تحلیلی درصدد بررسی احکام وضعی آلات لهو (معدۀ للهو) و بیان حکم پیرامون ماده و صورت آن است. بر

این اساس پس از بیان ادبیات موضوع، ابواب ۴ گانه ی ذکر شده را به تفصیل و با تکیه بر نظر فقها بررسی خواهیم کرد. در پایان با نگاه مقایسه ای نتیجه ی اخذ شده از این مباحث مطرح می شود.

در خصوص پیشینه تحقیق باید گفت که تحقیق مستقلی پیرامون احکام وضعی آلات معده لهو وجود ندارد، اما در ضمن برخی از کتب و ابواب فقهی، همچون ضمان و احکام وضعی آن آلات مورد اشاره و بررسی قرار گرفته است، از این رو تحقیق حاضر به این امر اختصاص یافته تا به پرسش هایی، مانند «آیا اتلاف آلات لهو موجب ضمان است؟»، «آیا وصیت به آلات لهو جایز است؟»، «آیا سرقت آلات لهو موجب حد سرقت است؟» و جز آنها پاسخ گوید.

بدنه اصلی مقالات

۱. آلات لهو

۱.۱. لهو در نزد اهل لغت به چه معناست؟

صاحب مقایس اللغه می گوید: «ان اللهو کل شیء شغلک عن شیء فقد آلهاک و لهوت من اللهو»

لهو هر چیزی است که تو را به چیز دیگری مشغول سازد (که در نتیجه) تو را غافل کرده است و (در این صورت) از لهو سرمست می شوی. [۱]

۱.۲. لهو در اصطلاح فقها

فقها در تعریف اصطلاحی لهو گفته اند: «ما یشغلک من هوی و طرب یرید من عشق و خفة من فرح او حزن. فان ذلک مما یشغل، قال الله تعالی (لو اردنا ان نتخذ لهوا لاتخذناه من لدنا ان کنا فاعلین) (انبیاء/ ۱۷) الظاهر ان هذا هو المراد باللهو « هوی و طربی که تو را مشغول می کند و از عشق و سبکی نشات گرفته از شادی و ناراحتی است. پروردگار متعال می فرماید: به فرض محال اگر می خواستیم سرگرمی انتخاب کنیم چیزی متناسب خود انتخاب می کردیم.) ظاهراً مراد از لهو در آیه همین معنی می باشد. [۲]

۱.۳. اقسام لهو در اخبار

۱.۳.۱. نواختن با آلاتی که مخصوص آوازهای لهوی است (اللعب بالآلات المعدة له) مانند مزمار و بربط و این قسم در غناء هم داخل می شود.